

پنج اصل طراحی خیابان موفق

خیابان‌ها و معابر فضاهایی هستند که بسیار زیاد مورد استفاده قرار می‌گیرند. این فضاها بین گسترده‌ای از نیازهای شهری تعادل برقرار می‌کند. وظیفه ارتباط و تبدیل خصوصیات محله‌ها، شهرها و روستاها را برعهده دارد. تداوم حیات خیابان در سده ۲۱ منوط به توانایی آن در پاسخ‌گویی به نیازهای فرهنگی و شرایط اقلیمی است. قدر مسلم آن‌که خیابان‌ها افزون بر محدوده آسفالتی میان پیاده‌راه‌ها، مکانی هستند که تمرکز عبور و مرور در آن‌ها از ارجحیت برخوردار است.

سپهرزند

کارشناس معماری

مریم لسان

کارشناس ارشد معماری منظر

ترجمه و تألیف

کتاب مقررات خیابان‌ها به عنوان راهنمای جدید دولت، نشانگر نقش بارز خیابان‌ها در ایجاد مکان‌هایی موفق است. این مقررات موید این مسئله است که خیابان‌ها باید پاسخگوی پیچیدگی‌های زندگی جمعی، ترقی زندگی اجتماعی مردم و اولویت‌ها، توقعات و حال و هوای متفاوت آن‌ها باشد. همچنین این مقررات یادآور یک دیدگاه همه جانبه و با تخصص‌های متفاوت است که با خلاقیت، انعطاف و لزوم ایجاد تعادل بین پیاده و سواره در طراحی خیابان‌هایی با محیط مسکونی و دارای ترافیک سبک، همراه است.

توجه روز افزون به خطرات موجود در مکان‌های عمومی، نشان از اهمیت طراحی صحیح خیابان‌ها دارد. نتایج غیرقابل پیش‌بینی و پیچیده برچیدن موانع، بیان‌کننده این امر است که بازنگری فرضیات گذشته درباره ایمنی و رفتار در خیابان‌ها باعث به‌وجود آمدن گزینه‌هایی برای خیابان‌هایی با کیفیت است. هرچند، نتایج تحقیقات و مطالعه نمونه‌های موردی نشان می‌دهد که نقش مهندسی راه سازی در حیطه قانون و مدیریت انتظام بخش به طور گسترده‌ای نادیده گرفته شده است.

چالش‌هایی که برای به‌دست آمدن خیابان‌های بهتر وجود دارد، صرفاً مسایل فنی و اجرایی نیست. این گزارش به بیان اصولی می‌پردازد که به منظور داشتن خیابان‌های بهتر و مطلوب‌تر مستلزم رعایت است. چالش‌های مطرح در خصوص خیابان‌های مطلوب تنها به مسایل ترافیکی محدود نمی‌شود و خیابان را تنها به عنوان مسیر رفت و آمد نمی‌داند. پنج اصل کلیدی به دست آمده به صورت زیر است:

در مواردی اهمیت پیدا می‌کند که پروژه مورد نظر دارای قراردادی خاص و ارتباطات کاری غیرمعمول است. این اغتشاش گسترده در مورد خطر، تعهدات و نقش فرایندهایی همچون توجه به ایمنی، معمولاً نواندیشی، را الزامی می‌کند. برای رویارویی با مشکلاتی که طرح را تهدید می‌کند وجود یک چشم‌انداز واضح و روشن در پروژه که توسط یک مسئول قوی طراحی هدایت می‌شود، ضروری است.

□ با فضا و زمان ارتباط برقرار کنید.

خیابان‌ها همانند واژه‌های ادبی، نشان‌دهنده ارزش‌ها و فرهنگ جمعی (هر مکان) است. تمامی نمونه‌های مورد مطالعه CABE

چشم‌انداز (Vision)

ایجاد چشم‌انداز کالبدی قوی و سازمان یافته و حل مشکلات در چارچوب چشم‌انداز کالبدی قوی آن و در نتیجه انطباق ساختارها و خدمات.

□ همانند یک سازمان مطمئن و با برنامه عمل کنید.

یک طراحی خوب برای خیابان نیاز به همکاری چند جانبه میان طیف گسترده‌ای از انتظامات حرفه‌ای، گروه‌های استفاده‌کننده و مقامات مسئول محلی دارد. پروژه‌های موفق طراحی خیابان می‌تواند موجب افزایش اطمینان در میان ساکنان محله و ارتباط منسجم میان مقامات محلی درگیر با پروژه شود. این امر به ویژه

پروژه‌های موفق طراحی خیابان می‌تواند موجب افزایش اطمینان در میان ساکنان محله و ارتباط منسجم میان مقامات محلی درگیر با پروژه شود.

گذرگاه‌های شطرنجی خیابان کنسینگتون با برداشتن موانع و نرده‌ها دوباره طراحی شده است.

بخش مرکزی خیابان کنسینگتون شهر لندن به منظور پارک دوچرخه و پوشش گیاهی به اندازه ۳ متر تعریض شده است.

خیابان «کنسینگتون»^۱ شهر لندن علاوه بر آن که به عنوان نشانه مشخص و فضای عمومی عمل می‌کند، نقش یک بزرگراه شهری موفق را نیز بر عهده دارد. طراحان این پروژه هیچ‌گاه پیش بینی نمی‌کردند که این خیابان به یکی از نمونه‌های موفق در طراحی خیابان، تبدیل گردد.

الزامات (Commitment)

تعهد به مقیاس طولانی زمان بندی تحویل، مدیریت و نگهداری پس از تحویل.

□ برای یک راه طولانی خود را آماده کنید.

تقریباً در تمامی نمونه‌های مطالعه شده یک جدول زمانی طولانی مدت برای شروع، برنامه‌ریزی و انجام پروژه نیاز بوده است. وجود فاصله‌های زمانی ده ساله بین اولین مطالعات و پایان پروژه، امری طبیعی است. معمولاً اکثر پروژه‌ها به زمانی بیشتر از آن چه در ابتدا تصور می‌شده احتیاج داشته‌اند. زمان مورد نیاز برای افزایش توقع عمومی و به وجود آمدن نیاز و توان بالقوه در بین مردم معمولاً قابل پیش بینی نیست. برنامه‌های زمانی، معمولاً متأثر از برنامه‌های زمانی سیاسی، دوره‌های تجارت همچون حراج‌های فصلی، تغییرات زیربنایی دیگر، الزامات سیستم حمل

یک فهم رو به رشد از امنیت روانی خیابان‌ها را نشان می‌دهد و ارتباط چنین کیفیاتی با ایمنی جامعه، رفاه و ارتقاء سطح کیفی رفتار شهروندی را بیان می‌کند. بحث جایگزینی درختان یکی از مثال‌های بارزی است که در آن تغییر و نوسازی می‌تواند اثری ناپسند و غیر قابل قبول داشته باشد که خود مستلزم فرایندهای ذهنی و تعهدات جمعی است تا نکات احساسی و کاربردی موجود در این تغییر به خوبی درک شود.

خیابان‌ها باید هویت مکان را از طریق واکنش‌دادن و تقویت الگوهای مشخص نوسازی و توسعه، منظر و فرهنگ، ارتقاء دهد. همکاری طراحان و هنرمندان خلاق در گروه‌های طراحی، طرح‌های مورد مطالعه را با هویت کرده است.

در بعضی از خیابان‌ها امکان ایجاد یک گالری عمومی برای هنرهای نمادین چه به صورت دائم و چه به صورت موقت وجود دارد. در موارد دیگر جزئیاتی برای ایجاد لذت و جاذبه با ابعاد متناسب کودکان ساخته شده و یا ویژگی‌های شهری، ارتباط با مکان و تاریخ در خیابان‌های مسکونی، تقویت و با جزئیات دیگر ترکیب شده است.

□ فرضیات قدیمی را به چالش بکشید.

خیابان‌ها و فضاهای جمعی اهمیت بسیار زیادی به عنوان پیشروان حیات اجتماعی و اقتصادی جامعه دارد. ایده‌های نو و ایجاد چالش در فرضیات قدیمی در تمامی پروژه‌ها دیده می‌شود. این بدان معناست که نیاز مبرمی به نواندیشی در زمینه طراحی، مدیریت و مدیریت کیفی برای به وجود آوردن خیابان‌های قابل قبول وجود دارد. خیابان‌ها می‌توانند به عنوان نشانه‌های مهمی برای نشان دادن مقاصد (طراح) عمل کرده و کیفیت‌ها و توان‌های بالقوه مکان را نشان دهند. زمانی که معیارهای کالبدی درگیر برنامه‌های کوتاه مدت بوده و نیاز به تغییر در جهت بهبود داشته باشند، این امتیازها ارزش بیشتری می‌یابد.

□ چارچوب‌هایی برای ارتباط واضح و خلاق به وجود بیاورید.

وفق دادن خود با وضع موجود یک خیابان و یا نوسازی آن می‌تواند به طرز گسترده‌ای در هم آمیخته باشد. بیشتر خیابان‌ها باید در هنگام ساخت مورد استفاده قرار بگیرد و این بسیار مشکل است چراکه فضای کار را دربر گرفته و نمی‌توان عموم را از آزار و اذیت ساخت و ساز دور نگه داشت. به وجود آوردن یک نظام مدیریتی برای دخالت عموم در پروژه و تبادل اطلاعات، نیازمند خلاقیت و ابتکار قابل توجهی است. مدیریت صحیح خیابان‌ها می‌تواند فرصت‌هایی برای دخالت جامعه به وجود بیاورد؛ به ویژه برای ارتقاء اشتیاق در میان کودکان که با وجود اهمیت زیاد خیابان در زندگی آن‌ها، معمولاً از آن محروم شده‌اند.

در بعضی نمونه‌های مورد مطالعه مکان‌هایی خلاق و تخیلی برای گفتگو و ارتباط پیش بینی شده که می‌تواند به راه‌حل‌های مفیدی در طراحی منجر شود.

خیابان‌ها باید هویت مکان را از طریق واکنش‌دادن و تقویت الگوهای مشخص نوسازی و توسعه، منظر و فرهنگ، ارتقاء دهد.

یکپارچگی (Integration)

تطبیق مردم با روش‌های مختلف حرکت در خیابان‌ها. متصل کردن شبکه خیابان‌ها به منظور کمک به مردم برای انتخاب حرکت پایدار.

□ با گسترده‌ترین طیف مردم و فعالیت‌ها هماهنگی برقرار کنید.

خیابان‌های شهری به وسیله طیف وسیعی از مردم و فعالیت‌های گوناگون مورد استفاده قرار می‌گیرد و یک طراحی خوب و فراگیر باید به این موضوع توجه داشته باشد. این موضوع به این دلیل اهمیت دارد که کسانی که در طراحی خیابان دخیل بوده‌اند از نتیجه کار متوجه شوند که استفاده‌کنندگان از خیابان مورد نظر چقدر تمایل دارند تا از آن عبور کنند و این که آنان به فکر چاره‌اندیشی برای حل مشکلات عبور و مرور آن باشند. به عنوان مثال یک طراحی یکپارچه نباید هیچ‌گونه مانعی در انتخاب مسیر حرکت، توسط انتخاب‌کننده داشته باشد. در شرایطی که این موانع حذف می‌شود نشان‌های راهنما مانند آجر فرش‌های برجسته و یا تغییراتی در ارتفاع به بهترین شکل عمل می‌کند. کاستن از سرعت عبور و مرور بدین معناست که این موانع قابل چشم‌پوشی‌اند، با این حال چندین مورد از نمونه‌های مطالعه شده گزارش داده که چگونه مشکلات هم‌چنان به همان صورت قبلی باقی مانده است. برنامه‌هایی به منظور بالا بردن میزان اطمینان و بهبود جهت‌یابی، بخش مهمی از پروژه فضای جمعی برای افراد جوان، پیر و معلول است.

□ به ورای طراحی‌های متداول فکر کنید.

تعداد زیادی از نمونه‌های مطالعه‌شده نشان می‌دهد که توان بالقوه‌ای برای یکپارچگی بین خیابان‌هایی که سرعت عبور و مرور در آن‌ها کمتر از ۲۰ مایل بر ساعت است، وجود دارد و با یک طراحی خوب می‌توان به راحتی آن را تقویت نمود تا از طریق وضع قانون و مقررات، کنترل صورت گیرد. رهاسازی ذهن طراحان از ایده وضع قوانین به ایده طراحی آزاد همچنان به عنوان یک بحث حساس باقی مانده تا به مهندسان و تیم‌های طراحی اجازه دهد که خارج از آنچه تاکنون طراحی شده است، بیندیشند. مثال‌ها شامل به‌کاربردن طیف گوناگونی از مصالح کفپوش، اجبار کمتر به استفاده از سطوح استاندارد در برابر اصطکاک و استفاده از مسیرهایی با عرض کمتر است. در طراحی‌هایی که سرعت کم در آن‌ها در نظر گرفته می‌شود مسایلی همچون بهبود دسترسی، تأمین بیشترین حق انتخاب و به حداقل رساندن انقطاع حرکت مسیر افراد پیاده مهم و ضروری است.

در شهر نیوکاسل انگلستان، خیابان «بلاکت» و «کوی ساید» نقش حیاتی در شبکه حمل و نقل برای مرکز شهر ایفا می‌کند و هر دو طرح راه‌حل‌های ابتکاری را برای رابطه میان شبکه حمل‌ونقل و عرصه عمومی مطرح می‌کند.

و نقل و وقایع مهم دیگر است. به ندرت ممکن است بتوانیم پروژه یک خیابان را تمام‌شده تلقی کنیم. چون فشار پاسخ‌گویی به سایر تغییرات موجود در محیط و زیربناها همیشه وجود دارد. هماهنگی با مقامات محلی و سازگار شدن با امکانات موجود در پایدار بودن پروژه، نقش موثری دارد.

□ برای مهارت‌ها و مصالح با کیفیت برنامه‌ریزی کنید.

فواید مواد ساده و با دوام که در برابر فشار بارهای زیاد و فعالیت‌های پی‌درپی مقاومت در بیشتر موارد مطالعه شده، مشهود است. با این وجود همچنان مواردی با سطح کیفیت پایین و نگهداری روزانه نامناسب دیده می‌شود. نبود مهارت‌هایی که قطعیت آن‌ها در طول زمان ثابت شده باشد و نبود همکاری مناسب بین موسسات درگیر در نگهداری خیابان‌ها موجب نقصان آن‌ها در انگلستان شده است. در انگلستان تقریباً هیچ شرکتی مشابه strabenhauer و یا street builder که در تمامی امور مربوط به طراحی خیابان‌های موجود در کشورهای همچون دانمارک و آلمان و بسیاری دیگر از کشورهای اروپایی، مهارت داشته باشد، به وجود نیامده است. با این که مثال‌های زیادی از پروژه‌های موفق در بسیاری از نمونه‌های موردی وجود دارد، اما همچنان مهارت‌ها و تکنیک‌های زیادی برای دستیابی به استانداردهای موجود در کشورهای اروپایی لازم است.

میدان بازار دیوایزس نتیجه‌ده سال کار اختصاصی طراحی با دقت است که در نگاه داشتن و بالا بردن سرزندگی شهر تاریخی ویلتشایر موفق عمل کرده است.

✓ میدان بازار دیوایزس ارتباط مناسب پیاده‌ها، سواره‌ها و پارکینگ

پیوستگی و انسجام (Coherence)

تحويل پروژه های درست ادراک شده، جایی که مباحث تکنیکی، سیاسی و سازمان یافته در یک طراحی منسجم حل شده است.

□ بین خواست‌ها و علایق سرمایه‌گذار تعادل برقرار کنید.

همواره همراه با یک طراحی خوب، موفق‌ترین خیابان‌ها ساده و آسان به نظر می‌رسد. این امر باعث می‌شود که مشکلات گسترده مدیریتی، سیاسی، منطقی و فنی موجود در پروژه که می‌بایست بین آن‌ها تعادل برقرار و رفع شود به نظر نیاید. در اکثر پروژه‌ها یک سیاست چند جانبه بین مقامات مسئول و سرمایه‌گذار لازم است تا با صبر و ایجاد تعادل بین خواست‌های بی‌شمار و علایق گوناگون انسانی و همچنین شرایط مختلف، پروژه را به انجام برساند.

□ سادگی ظاهری را انتخاب کنید.

تقریباً تمامی نمونه‌های مطالعه شده، مزایای استفاده از طیف محدود مصالح ساده، مقاوم و مبلمان شهری را نشان می‌دهد. خیابان‌ها به عنوان پایه و یک قاب بصری برای معماری و زندگی شهری و چون پشت‌پردای برای یک تئاتر نانوشته عمل می‌کند. یکپارچه ساختن خیابان‌های طراحی شده با محیط‌های وسیع از پیش ساخته شده نیازمند تغییر دکورها و تیرهای چراغ برق استاندارد موجود در بزرگراه‌ها است و به جای آن‌ها چراغ‌هایی در طراحی مورد استفاده قرار می‌گیرد که بر بدنه ساختمان نصب می‌شود تا فضایی منسجم و پیوسته ایجاد شود. ضمن آن‌که تلاش برای ایجاد استانداردهای روشنایی بزرگراه‌ها وجود دارد؛ نمونه‌های مطالعه شده اهمیت عدم استفاده از رنگ‌های تند و استفاده از رنگ‌های خنثی به جای آن، جهت ایجاد سازگاری را نشان می‌دهد. سادگی ظاهری شامل معانی مهمی برای مهندسی ترافیک و نشانه‌گذاری راه بوده و باعث ایجاد چالش‌هایی در طراحی شده تا وضوح بیشتری را برای افرادی که از لحاظ بصری آسیب دیده‌اند (افراد با بینایی ضعیف)، به‌وجود آورد. خیابان «اکنل» شهر دوبلین، بخش عظیمی از تاریخ ایرلند و نیازهای ایرلندی‌ها را در یک بلوار منسجم، گرد هم می‌آورد. مقیاس و تناسبات زیبا در ترکیب ساختمان‌ها، مجسمه‌ها، نور و درختان، آن را در زمره بلوارهای بزرگ اروپا قرار می‌دهد.

خیابان اکنل شهر دوبلین، پیش از توسعه

□ خیابان اکنل شهر دوبلین، یک شریان مرکزی برای ترافیک شهر

پی‌نوشت‌ها :

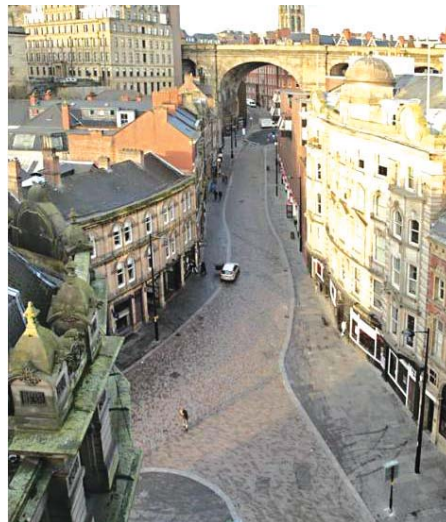
1) Kensington High Street

2) Blackett Street

3) Quayside

4) Bidford Quay

منبع : <http://www.cabe.org.uk>

خیابان چند عملکردی، در شهر نیوکاسل انگلستان

سازگاری (انطباق) (Adaptation)

در نظر گرفتن تغییرات آب و هوا و فرهنگ به منظور رسیدن به فضاهای پایدار که منطبق با اهداف قرن ۲۱ باشد. نیاز فوری و ضروری برای کاهش انتشار گاز کربن، طراحی خیابان‌ها در انگلستان را نیز تحت تاثیر قرار داده است. از آنجایی که اهمیت این مسئله روشن است، از سرعت عبور و مرور، نورپردازی و کاشتن درختان گرفته تا انتخاب جزئیات همچون مصالح سنگفرش، در تصمیم‌گیری موثر است. خیابان‌ها در آینده با میزان بارش بیشتر، طوفان‌ها و دمای بیشتر هوا روبه‌رو است. با این‌که درختان موجود در خیابان‌ها تا حد محدودی می‌تواند فرصت‌هایی برای خنثی کردن کربن منتشره از عبور و مرور و مصرف انرژی ایجاد کند، اهمیت آن‌ها در ترکیب کلی، کیفیت و مقیاس خیابان‌ها با ایجاد سایه‌بان و لبه برای خیابان‌ها، فوق العاده است. در مثال‌های متعددی درختان می‌تواند فضایی را که ممکن است مانند بزرگراه‌ها مورد استفاده قرار بگیرد با ایجاد یکپارچگی در ترکیب کلی و حس فضایی، بسیار غنی‌سازد. با وجود خطر هوای گرم‌تر و نامتعادل‌تر، خیابان‌ها به عنوان عنصر مهمی در شکل‌دادن فضاهای شهری نقش بازی خواهد کرد که در نتیجه نیاز به آن‌ها نیز بیشتر و بیشتر خواهد شد.

در ابتدای رسیدگی به بخشی از برنامه پیشگیری از سیل، اسکله «بیدفورد» نمونه خوبی از رویکرد جامع به طراحی اسکله، سازه‌های مهندسی حفاظت از سیل، ساختمان‌های جدید و عرصه عمومی می‌باشد.

بیدفورد در ساحل غربی رودخانه تورنیک در شمال کرانه دون واقع شده است.

